

На встъпване

на 2-и Българска

01.05.99

Република България
Президент

11-00-29
01.05.99г.

83
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Сл. № 8/К. 9. 6/99
Дата 01.05.1999

12 в

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

ОТ

**ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 8 ОТ 1999 г.**

**УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА
КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

С определение на Конституционния съд от 30 април 1999 г. съм конституиран като заинтересувана страна по конституционно дело № 8 от 1999 г. относно искане на група народни представители за обявяване на противоконституционност на Споразумението между Република България и Организацията на Северноатлантическия договор за транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България на въздухоплавателни средства на НАТО в рамките на операцията "Съюзна сила", съставено от вербална нота на НАТО № 99/478 от 28 април 1999 г. и вербална нота на Министерството на Външните работи на Република България № 55-07-310 от 28 април 1999 г. и анексите и приложенията към тях, сключено на 28 април 1999 г. С оглед дадената ми възможност представям на вниманието Ви следното становище:

1. Относно твърдението в искането за противоречие на горесцитираното споразумение с принципа на държавния суверенитет, установен в чл. 1, ал. 3, чл. 2, ал. 2, чл. 9 и чл. 24, ал. 1 от Конституцията.

В чл. 1, ал. 2 от Конституцията е установен основния принцип на държавната власт - народния суверенитет. Държавната власт се осъществява непосредствено от народа и чрез органите, предвидени в Конституцията.

С оглед установената форма на държавно управление в чл. 1, ал. 1 от основния закон, конституционният законодател възлага в компетентност на Народното събрание осъществяването на правомощия, свързани със защитата на изключително значими конституционни ценности като суверенитета, сигурността, независимостта и териториалната цялост на страната, а именно правомощията по решаване на въпросите за обявяване на война и сключване на мир /чл. 84, т. 10/, по разрешаване изпращането и използването на български въоръжени сили извън страната, както и пребиваването на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея /чл. 84, т.11/, по обявяването на военно или друго извънредно положение върху цялата територия на страната или върху част от нея /чл. 84, т. 12/, ратифицирането със закон на международните договори, които имат политически или военен характер /чл. 85, ал.1, т. 1/. Предоставянето от конституционния законодател на тези правомощия на Народното събрание е израз на принципа, че представителният орган на целия народ - Народното събрание, е именно този орган на държавна власт, който като изразител на народния суверенитет, в най-голяма степен осигурява защитата на държавния суверенитет.

Ратифицирането от Народното събрание на международен договор с военен или политически характер, в който е предвидено транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България на чужди въздухоплавателни средства, задължава Народното събрание да направи преценка дали се нарушава или застрашава

суверенитета, националната сигурност, независимостта на българската държава или напротив - ратификацията на такъв договор дава по-голяма гаранция за защита на тези най-висши конституционни ценности.

В искането се твърди, че се нарушава държавния суверенитет, тъй като със споразумението за неограничено време се предоставя част от територията, а не транзитно преминаване през въздушното пространство. Такъв извод обаче не може да се направи от текстовете на споразумението.

В чл. 2 от вербалните ноти изрично се договаря, че транзитното преминаване през Република България на въздухоплавателните средства на НАТО ще се извършва само при условията, определени в споразумението, анексите и приложенията към него. В Анекс № 1 и приложенията към него /карти/ изрично е посочена зоната и коридора от въздушното пространство на Република България, в които се разрешава транзитното преминаване на въздухоплавателните средства на НАТО, определени са маршрутите през тези зони, височините на полет и т.н.. Разрешаването на неограничен 24- часов достъп до определената зона съгласно Анекс № 1 не означава достъп за неопределено време, тъй като в чл. 14 от двете вербални ноти е определен срокът на споразумението - до приключване на операция "Съюзна сила" или за срок допълнително договорен между страните.

В Решение № 6 от 1999 г. Конституционният съд постанови, че не е необходимо отделно решение на Народното събрание по чл. 84, т. 11, когато Народното събрание ратифицира международен договор с военен или политически характер, в който са уредени целите, редът, условията и времето за пребиваване на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея, а горецитираното споразумение представлява точно такъв договор в който изрично и точно са определени и целите, и условията, а също така реда и времето за транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България на въздухоплавателни средства на НАТО в рамките на операцията "Съюзна сила".

Твърдението, че със споразумението се нарушава държавния суверенитет на Република България е абсолютно неиздържано -

държавният суверенитет би бил нарушен във всички случаи на преминаване на чужди войски през територията на Република България, с изключение именно на случаите, когато това става с разрешение на Народното събрание по чл. 84, т. 11 или с ратифициран международен договор по чл. 85, ал. 1, т. 1 -какъвто случай ще бъде налице, ако Народното събрание ратифицира гореспоменатото споразумение.

2. Относно твърдението в искането за противоречие на горесцитираното споразумение с чл. 18, ал. 3 от Конституцията.

В искането се твърди, че чл. 9 от Споразумението, съгласно който на НАТО се разрешава да оперира със свои собствени телекомуникации, както и да използва безплатно част от електромагнитния спектър на Република България противоречи на чл. 18, ал. 3 от Конституцията.

Съгласно чл. 18, ал. 3 от Конституцията държавата осъществява суверенни права върху радиочестотния спектър. В разпоредбата на ал. 5 на чл. 18 се установява задължение на законово равнище да бъдат определени условията и реда, при които държавата чрез предоставяне на концесии или даване на разрешения осъществява суверенните си права върху радиочестотния спектър.

В мотивите на Решение № 18 от 1998 г. Конституционният съд приема, че Конституцията не обвързва задължително предоставянето на суверенните права на държавата по ал. 3 със само един от способите по ал. 5 на чл. 18, като би следвало да се счита, че са приложими и двата способа - предоставяне на концесия или даване на разрешение. Безусловно обаче тази нормативна уредба трябва да има силата на закон.

Установената в чл. 9 от споразумението възможност НАТО да ползва част от електромагнитния спектър на Република България не нарушава чл. 18, ал. 3 и ал. 5 от Конституцията, понеже представлява даване на разрешение с акт, който има силата на закон - споразумението подлежи на ратификация именно със закон на основание чл. 85, ал.1, т. 1 от Конституцията. Международните

договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната и имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

3. Относно твърдението в искането за противоречие на Споразумението с чл. 84, т. 10 от Конституцията

В искането се твърди, че споразумението въвлича Република България във война и сключването му от Министерството на външните работи е нарушаване на компетентността на Народното събрание по чл. 84, т. 10. Според вносителите на искането чл. 2 от Споразумението, с който се разрешава свободно и безпрепятствено транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България на въздухоплавателни средства на НАТО означавало въвличане във война.

В Споразумението изрично са определени целите, условията и реда за транзитното преминаване на въздухоплавателните средства на НАТО през въздушното пространство на Република България и тези разпоредби по никакъв начин не предвиждат участие на Република България във война или във военни действия в Република Югославия.

Правомощието на Народното събрание по чл. 84, т. 10 да решава въпросите за обявяване на война е отделно и различно правомощие от това по чл. 85, ал.1, т. 1 за ратифициране на международен договор с военен или политически характер. Очевидно е, че конституционният законодател безусловно приема, че обявяването на война по чл. 84, т. 10 или на военно или друго извънредно положение по чл. 84, т. 12 и ратификацията на военен договор по чл. 85, ал. 1, т. 1 са различни хипотези и затова ги е уредил като самостоятелни правомощия на Народното събрание.

4. Относно твърдението, че споразумението противоречи на чл. 84, т. 11 .

В искането се посочва, че ратификацията като форма на утвърждаване на международните договори е свършено неподходяща за решаване на въпросите по чл. 84, т. 11 и изключва напълно възможността Народното събрание само да определя условията за пребиваването или преминаването на чужди войски през територията на страната.

Върховенството на Конституцията като основен закон и непосредственото действие на разпоредбите ѝ съгласно чл. 5 е най-висш израз на законността в правовата държава. Конституцията изброява случаите, в които международните договори задължително подлежат на ратификация със закон /чл. 85/ и определя задължителната сила на решенията на Конституционния съд за тълкуване на Конституцията /чл. 149, ал. 1, т. 1/

В Решение № 6 от 1999 г. за задължително тълкуване на чл. 85, ал.1, т. 1 от Конституцията във връзка с чл. 84, т. 11 и чл. 5, ал. 4 Конституционният съд постанови, че няма място за приложение разпоредбата на чл. 84, т. 11 от основния закон, в случаите:

- когато е налице ратифициран със закон от парламента международен договор с политически или военен характер, обнародван и влязъл в сила за Република България, съдържащ клаузи за целите, реда, условията и времето за пребиваване на чужди войски през територията на страната или преминаването им през нея;

- когато е налице ратифициран със закон от парламента международен договор от политически или военен характер, обнародван и влязъл в сила за Република България, който предвижда да бъде оказана незабавно военна помощ и военна защита на страната в случай на въоръжено нападение срещу нея и в който е уредено пребиваването на територията на страната или преминаването през нея на войски на съюзната договаряща държава или международна организация.

Предвид гореизложеното смятам, че Споразумението между Република България и Организацията на Северноатлантическия договор за транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България на въздухоплавателни средства на НАТО в рамките на

операцията "Съюзна сила", съставено от вербална нота на НАТО № 99/478 от 28 април 1999 г. и вербална нота на Министерството на външните работи на Република България № 55 - 07- 310 от 28 април 1999 г. и анексите и приложенията към тях, сключено на 28 април 1999 г., не противоречи на разпоредбите на чл. 1, ал. 3, чл. 2, ал. 2, чл. 9, чл. 18, ал. 3, чл. 24, ал. 1, чл. 84, т. 10 и т. 11 от Конституцията, поради което искането на групата народни представители следва да бъде отхвърлено като неоснователно и необосновано.

ПЕТЪР СТОЯНОВ
ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

